

NATO A BLÍZKÝ VÝCHOD

Jak se Severoatlantická aliance angažuje na Blízkém východě

Region Blízkého východu nespádá do transatlantické oblasti, přesto se mu členové Severoatlantické aliance právem věnují. Vzniká zde množství hrozeb, se kterými se Aliance potýká, od terorismu přes nelegální migraci až po šíření zbraní hromadného ničení. Aliance proto označuje podporu míru a stability na Blízkém východě za jeden ze svých strategických cílů.

Situaci v oblasti komplikují i vleklé konflikty v Sýrii a Jemenu, které podryvají stabilitu nejen dotčených zemí, ale i jejich sousedů. NATO musí také brát v potaz řadu dalších dalších aktérů, zejména Rusko a Írán, kteří se v těchto konfliktech angažují.

Rámec spolupráce pro oblast Blízkého východu

a celé Afriky tvoří **NATO Southern Hub**. Tato iniciativa byla založena v roce 2017 a spadá pod Velitelství spojeneckých sil v Neapoli. Southern Hub propojuje vlády, mezinárodní a nevládní organizace z cílového regionu a poskytuje jim prostor pro dialog.

Generální tajemník NATO Jens Stoltenberg diskutuje s aliančními instruktory a iráckými vojáky. Zdroj: NATO Photos

Partnerství se zeměmi Blízkého východu

Významnou součástí působení NATO na Blízkém východě je spolupráce s tamějšími vládami skrze partnerství, která mají za cíl posilovat mír, stabilitu a bezpečnost. Existují dvě alianční partnerství zasahující na Blízký východ: **Istanbulská iniciativa spolupráce (ICI)** a **Středomořský dialog (MeD)**.

Partnerství s NATO umožňuje zapojeným zemím prakticky spolupracovat a vést politický dialog. Partneri si mohou zvolit rozsah a intenzitu své spolupráce s NATO, které ke každé z nich přistupuje individuálně. NATO partnerským zemím poskytuje poradenské služby ohledně transformace armády a obranného plánování. Partneri se také mohou účastnit společných vojenských cvičení, a zvyšovat tím interoperabilitu svých armád. Spolupráce probíhá i v oblastech boje proti terorismu a sdílení zpravodajských informací.

Istanbulská iniciativa spolupráce

Istanbulská iniciativa pro spolupráci byla založena v roce 2004 na summitu NATO v Istanbulu v návaznosti na předchozí spolupráci se zeměmi Perského zálivu. Do projektu NATO přizvalo i Saúdskou Arábii a Omán. Oba státy se účastní některých aktivit, do samotného partnerství se však zatím nepřidaly.

Zapojené země:

- » Bahrajn
- » Katar
- » Kuvajt
- » Spojené arabské emiráty

V roce 2017 bylo v rámci Istanbulské iniciativy pro spolupráci otevřeno **regionální centrum v Kuvajtu**. To má na starosti především výukové a výcvikové aktivity, jimiž prošlo již 900 vojáků ze zemí Perského zálivu.

Středomořský dialog

V rámci Středomořského dialogu NATO spolupracuje se sedmi zeměmi Blízkého východu a Severní Afriky, které spadají do oblasti Středozemního moře. Partnerství bylo založeno v roce 1994 a jeho hlavními cíli jsou: regionální bezpečnost a stabilita, lepší vzájemné pochopení a vyvrácení mýtů o NATO. Středomořský dialog umožňuje mimo jiné komunikaci Izraele s arabskými zeměmi, s nimiž jinak nemá diplomatické vztahy.

Zapojené země:

- » Alžírsko
- » Egypt
- » Izrael
- » Jordánsko
- » Mauretánie
- » Maroko
- » Tunisko

Mise v Iráku

NATO na žádost irácké vlády spustilo v roce 2018 výcvikovou misi v Iráku (NMI – NATO Mission Iraq). Jedná se o nebojovou misi, jejímž cílem je výcvik a vzdělávání příslušníků irácké armády. Další součástí mise je podpora irácké vlády v budování silných a transparentních vojenských institucí. Výcvik místní armády má předejít opětovnému vzestupu teroristické organizace Islámský stát v Iráku.

Velení mise se od jejího počátku ujala Kanada a působí v ní několik set instruktorů, poradců a podpůrného personálu ze zemí NATO i partnerů. Alianční vojáci působí ve třech lokalitách: Bagdád, Bismája a Tádží.

Boj proti organizaci Islámský stát

Severoatlantická aliance je dále součástí **Globální koalice proti Islámskému státu**, která působí v Iráku. NATO od roku 2016 poskytuje své letouny včasné výstrahy (AWACS), které koalici pomáhají s průzkumem a poskytují přehled o situaci na zemi. Letouny se pohybují jen v tureckém a mezinárodním prostoru, jsou však schopny na dálku monitorovat vzdušný prostor nad Sýrií a Irákem. Nicméně NATO není a ani nikdy nebylo zapojeno do konfliktu v Sýrii.

Budoucnost NATO na Blízkém východě?

Současné aktivity NATO na Blízkém východě jsou spíše výčtem jednotlivých iniciativ než ucelenou strategií vůči celému regionu. Aliance navíc pro Blízký východ nemá definici, není tudíž jasné, jaké země do oblasti podle NATO spadají. Diskuze o jeho zapojení zde proto zůstává otevřená. Představitelé zemí NATO se dlouhodobě brání vyslání bojové mise a upřednostňují spolupráci s místními zeměmi skrze dialog a výcvik.

Americký prezident Donald Trump spojence pravidelně žádá, aby se v regionu více zapojili. To se však setkává s obavami, zda by NATO nebylo využito jen coby mocenský nástroj politiky USA na Blízkém východě. Další překážkou je i negativní postoj k NATO ze strany obyvatel zemí Blízkého východu. V odpovědi na Trumpovy požadavky NATO zvažuje rozšíření mise v Iráku, kam by mohla být přesunuta část sil koalice proti organizaci Islámský stát. Vzhledem k panujícím napětí mezi USA a Irákem po americkém atentátu na iránského velitele Kásima Sulejmáního by v případě rozšíření mise měli hrát roli především evropští spojenci.

Spojené státy také iniciovaly vznik arabského ekvivalentu NATO. Tedy organizace, která by umožňovala vojenskou spolupráci zemí Blízkého východu. Tyto iniciativy však zatím zůstávají bez výsledku.

Zapojení ČR v Iráku

Čeští vojáci se po boku spojenců v Iráku střídavě zapojují již od roku 2003. V současné době se účastní výcvikové mise NATO a Globální koalice proti IS, kde je nasazeno okolo čtyřiceti vojáků Armády České republiky. Jedná se o instruktory z řad Vojenské policie a jednotky chemického vojska. Chemická jednotka cvičí irácké kolegy na základně v Tádží v nakládání s nebezpečnými látkami od října 2016. Vojenská policie působí od listopadu 2017 v Bagdádu, kde je mimoto nasazeno i pět instruktorů Policie ČR. Čeští vojáci mají také zastoupení ve velitelských strukturách obou misí.

„Pevně věřím, že nasazení bojových jednotek není tou nejlepší cestou v boji proti mezinárodnímu terorismu.“

Jens Stoltenberg, generální tajemník NATO (9.1. 2020)

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » NATO (2019). Istanbul Cooperation Initiative (ICI). https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_58787.htm
- » NATO (2015). Mediterranean Dialogue. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_60021.htm
- » NATO (2020.) Mission Iraq (NMI). Fact sheet. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/2/pdf/20200211-factsheet-NMI-en.pdf
- » The Southern Hub. NATO Strategic Direction South. <https://thesouthernhub.org/>
- » Dunaj, Martin (2016). Blízký východ - imperativ pro aktivitu NATO. Natoaktual.cz. http://www.natoaktual.cz/blizky-vychod-imperativ-pro-aktivitu-nato-f20-na-analyzy.aspx?c=A160229_191850_na_analyzy_m02
- » iDnes.cz (2017). NATO vstoupí do koalice proti IS. Nikdy nepřestaneme bojovat, řekl Trump. https://www.idnes.cz/zpravy/nato/nato-vstoupi-do-koalice-proti-is.A170525_121852_zpr_nato_inc
- » Natoaktual.cz (2015). NATO a konflikt v Sýrii. Factbox. http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A151208_M02_005_FB1502_SYRIE.PDF
- » Orfy, Mohammed Moustafa (2011). Nato And The Middle East: The Geopolitical Context Post-9/11. Milton Park: Routledge.
- » Samaan, Jean-Loup (2018). Outflanked? NATO's Southern Hub and the Struggle for its Middle East Strategy, The International Spectator, 53:4, 58-74.
- » Bloomberg (2020). NATO to Boost Iraq Mission After Trump Urges Bigger Mideast Role. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-11/nato-to-boost-iraq-mission-after-trump-urges-bigger-mideast-role>

Pokud budete mít zájem o další informace k tomuto tématu, neváhejte se obrátit na:

Informační centrum o NATO
Jungmannova 17, 110 00 Praha 1
info@natoaktual.cz